

Hva skjer med pengene i Harstad?

Kommuneøkonomi er fullt av ord som «netto driftsresultat», «disposisjonsfond» og «netto lånegjeld». Men bak ordene handler det om noe alle kjenner: **inntekter, regninger, sparepenger og lån**. Dette heftet forklarer — uten fagspråk — hva en grundig gjennomgang av Harstads økonomi fant. Og Harstad har en dramatisk historie: fra solid overskudd i 2022, til et historisk gigantunderskudd i 2024, og en brå bedring i 2025 som likevel ikke er det den ser ut som.

155,6 mill.

så mye gikk kommunen i underskudd i 2024 — det største i kommunens historie. Et brudd, ikke en gradvis nedtur

15,7 mill.

i 2025 var underskuddet nesten borte — men mest fordi skatteinntektene ble høyere enn ventet, ikke fordi det ble kuttet nok

120 mill.

så lite er det igjen på sparekontoen — den falt fra 280 millioner på bare to år. Bufferen er nesten tom

Tenk på kommunen som en husholdning: Harstad «tjener» greit — skatt og overføringer fra staten. Men familien har de siste årene **bygd mye nytt** — sykehjem, skoler og en stor havn — og tatt opp svære lån for å gjøre det. I 2024 sprakk budsjettet fullstendig: utgiftene ble langt høyere enn inntektene, og familien måtte tømme nesten hele sparekontoen. I 2025 gikk det bedre — men mest fordi lønna (skatten) ble litt høyere enn ventet, ikke fordi familien hadde lært å bruke mindre. Lånene er fortsatt enorme, og sparekontoen er nesten tom. Derfor strammer de nå hardt inn.

Grunnlaget for dette heftet er en full analyse bygget på åpne offentlige tall (SSB, kommunens egne regnskap og planer, lokalaviser og revisjoner). Den tekniske rapporten viser alle kilder og utregninger. Hovedtallene her er fra 2025 — det siste året med endelige, reviderte tall (publisert 16. juni 2026).

Harstad bruker mer enn forventet på eldreomsorg og helse

For å sammenligne kommuner rettferdig kan man ikke bare se på kronebeløp — en kommune med mange eldre trenger mer omsorg, en med mange barn trenger mer skole. Staten har derfor et eget regnestykke som sier hva hver kommune *burde* trenge med akkurat sin befolkning. Vi har sammenlignet Harstads faktiske forbruk med dette «forventet behov»-tallet:

OMRÅDE	MER/MINDRE ENN FORVENTET PER ÅR	HVA BETYR DET?
Eldreomsorg og hjemmetjenester	50 mill. mer	Klart over forventet — eldrebølge og dyr vikarbruk. Les neste side
Helsetjenester (legevakt, helsestasjon m.m.)	37 mill. mer	Også klart over forventet — samme demografipress
Grunnskole	17 mill. mer	Over forventet, men avstanden minker
Barnehage	7 mill. mer	Litt over forventet
Sosialhjelp m.m.	3 mill. mer	Så vidt over — falt mye fra året før (var 11 mill. over)
Barnevern	3 mill. mindre	Nå under forventet
Administrasjon («byråkratiet»)	12 mill. mindre	Klart under forventet — kuttet på toppen

Det viktige: Harstad bruker mest «for mye» der det er vanskeligst å kutte — på **eldreomsorg og helse**, til sammen nesten 90 millioner over forventet. Samtidig har kommunen allerede presset administrasjon og barnevern *under* forventet nivå. Det forteller at kommunen strammer inn på toppen og i støttefunksjoner, men sliter med å få ned utgiftene i selve eldreomsorgen — der behovet bare vil vokse de neste årene.

Hvorfor en kommune i pengeknipe likevel bruker mer enn forventet nettopp på eldreomsorg og helse, handler ikke om sløsing. Det handler om at det faktisk bor mange eldre i Harstad, og at det blir stadig flere. Det forklarer vi på neste side.

Hvorfor ble 2025 så mye bedre enn 2024 — og hvorfor er ikke krisen over?

I 2024 gikk Harstad på en kjempesmell: et underskudd på **155,6 millioner kroner** — det største i kommunens historie. Bare ett år senere, i 2025, var underskuddet skrumpet til **15,7 millioner**. Det høres ut som en mirakelsnu. Men det er det ikke helt.

- **Bedringen kom mest fra skatten, ikke fra kutt.** Den klart viktigste grunnen til at 2025 ble bedre, var at **skatteinntektene ble høyere enn budsjettert** — altså litt flaks med «lønna», ikke at kommunen hadde klart å bruke mye mindre. Et godt skatteår kan ikke bestilles på nytt neste år.
- **Driften går egentlig fortsatt i minus.** Når man ser bort fra skatteflaksen, er ikke den daglige driften i balanse. Eivind Stene fra Frp advarte tydelig: dette er bare starten, og mye skyldes skatt — ikke sparetiltak.
- **Sparekontoen er nesten tom.** Bufferen falt fra **280 millioner** (før 2024) til **120 millioner** på to år. Den kan ikke tåle mange flere dårlige år.

Et alvorlig varsko: ROBEK. ROBEK er statens «svarteliste» for kommuner som har styrt økonomien så dårlig at de mister retten til å bestemme over egne penger — staten må godkjenne låneopptak og budsjetter. Harstad er **ikke** på lista ennå. Men kommunens egen økonomiplan sier rett ut at **hvis ikke de store kuttene gjennomføres, risikerer Harstad å havne på ROBEK**. Med en nesten tom sparekonto er det lite som skal til. Det er derfor kommunen nå strammer så hardt inn.

Kort sagt: krisen i Harstad er ikke *løst* — den er *utsatt*. Ordføreren sa at «pulsene gikk ned» etter 2025-tallene, og det stemmer. Men så lenge bedringen i hovedsak kom fra skatteflaks og ikke fra varige kutt, og lånene fortsatt er enorme, hviler kommunen på tynn is.

Enorme lån — og en kraftig innstramming

143 %

kommunens lån tilsvarer nesten halvannen årsinntekt — svært høy gjeld, en av hovedgrunnene til pengeknipa

976 mill.

så mye investerte kommunen i nybygg i 2024 alene — ekstremt høyt for en kommune på Harstads størrelse

200 mill.

så mye skal kuttes innen 2029, og 65 stillinger forsvinner — innstrammingen er kraftig

Hvorfor er gjelden så høy?

Harstad har de siste årene bygd mye: sykehjem, skoler og ikke minst en stor havn- og næringssatsing på **Rødskjær**. Rødskjær-prosjektet har en ramme på rundt en milliard kroner, og kommunen har allerede bundet 70 millioner pluss et lån på 40 millioner i prosjektet. Det er en industripolitisk satsing (matvaregiganten ASKO etablerer seg der), men pengene kommer ikke tilbake på lenge — prognosen sier at kommunen får utbytte «**først i 2052**». Samtidig har renteoppgangen gjort de store lånene mye dyrere. Gjeld og underskudd forsterker hverandre.

Den kraftige innstrammingen

For å komme ut av knipa har kommunestyret vedtatt en av de hardeste innstrammingspakkene i landet:

- **200 millioner i kutt** innen 2029 — alle områder skal bidra, og målet er å komme ned på samme nivå som sammenlignbare kommuner.
- **65 stillinger forsvinner** — 29 av dem fra helse og omsorg, som alene skal kutte 95 millioner allerede i 2026. (Lønn er rundt 70 % av utgiftene, så kutt betyr færre ansatte.)
- **Eiendomsskatten settes til maks** (4 promille på bolig) — opp fra 3,3. Også gebyrer og parkering blir dyrere. Inntektssiden er altså allerede strukket helt.
- **Skoler legges ned** — Sørvik fra august 2025 og Kanebogen fra august 2027. Begrunnelsen er dårlige bygg og dyre nybygg, ikke svake skoleresultater. Vedtakene var omstridte.
- **Gjeldsmål:** lånene skal ned mot 100 % av årsinntekten innen 2035, og sparekontoen opp til minst 10 % innen 2030.

Det ærlige bildet: I motsetning til en rik kommune som kan velge mellom å kutte eller å hente inn nye inntekter, har Harstad allerede tatt i bruk det meste — maks eiendomsskatt, høyere gebyrer, nedbemanning og skolenedleggelser. Det betyr at det er lite «lett» å hente. Spørsmålet framover er om kommunen klarer å gjennomføre de 200 millionene i kutt uten å svekke eldreomsorgen for mye — i en by der det blir stadig flere eldre.

Liten ordliste — «gresk» oversatt til norsk

Netto driftsresultat

Det som er igjen av årets inntekter når alle regninger og renter er betalt. I 2024 hadde Harstad et stort **underskudd** (minus 155,6 millioner), i 2025 et lite underskudd (minus 15,7 millioner). Et sunt nivå er pluss 1,75 % — Harstad lå under begge årene.

Disposisjonsfond

Kommunens sparekonto — penger som kan brukes når noe svikter. Måles i prosent av årsinntekten. Harstad: 5,4 % (120 millioner kroner) — lavt, og kraftig redusert fra 280 millioner på to år. Målet er minst 10 % innen 2030.

Netto lånegjeld

Kommunens «boliglån». Harstads gjeld tilsvarer rundt 143 % av en hel årsinntekt — svært høyt, og en hovedgrunn til at kommunen må stramme inn. Samlet gjeld er over 5 milliarder kroner.

ROBEK

Statens register over kommuner i økonomisk ubalanse. Havner du der, mister du retten til å bestemme over egne låneopptak og budsjetter uten statens godkjenning. Harstad er ikke der ennå, men kommunens egen plan sier risikoen er reell uten de store kuttene.

Behovskorrigert / utgiftsbehov

Statens regnestykke for hva en kommune burde trenge, ut fra hvor mange barn, unge og eldre den har. Det gjør det mulig å sammenligne Harstad rettferdig med helt ulike kommuner — og det er dette som viser at Harstad bruker mer enn forventet på eldreomsorg og helse.

Eiendomsskatt

En skatt kommunen kan kreve inn på eiendommer. Harstad har satt den til maksimalt nivå (4 promille på bolig) som en bevisst del av krisepakken — inntektssiden er altså allerede strukket.

Endelige tall

2025-tallene er nå endelige (reviderte), publisert av SSB 16. juni 2026, og er hovedåret i dette heftet. 2024-tallene står igjen som sammenligning. Alle hovedkonklusjoner bygger på endelige tall.

Hvor kommer tallene fra?

Alt bygger på åpne kilder: Statistisk sentralbyrå (KOSTRA), statens fordelingssystem, Harstads egne årsregnskap og økonomiplaner, lokalaviser (NRK, iHarstad/Harstad Tidende) og kommunerevisjonens rapporter. Hver eneste tallpåstand er sporbar til kilden, og hele analysen ble til slutt «angrepet» av en egen kvalitetskontroll som lette etter feil.

Folkeversjon, oppdatert 16. juni 2026. Tall i millioner kroner der annet ikke er sagt; hovedår 2025 (2024 som sammenligning). Viktig presisering: når analysen sier at noe koster «mer enn forventet», betyr det ikke sløsing — på eldreomsorg og helse handler det om en reell eldrebølge og dyr vikarbruk. Og at 2025 ble bedre enn 2024 betyr ikke at krisen er over: bedringen kom mest fra skatteinntekter, ikke fra varige kutt. Poenget er at valgene bør tas med åpne øyne, og at noen må si hva som skal betale for hva. (Om gjelden: vi bruker 143 % fra de offisielle KOSTRA-tallene; kommunen oppgir selv 132 % for 2024 — ulike måter å regne på.)